

Λόγος - μία μοναδική λέξη...

Σε έναν τόπο πολύ μικρό ανάμεσα στις ακτές της Ασίας και κάποια μεσογειακά νησιά μία ανακάλυψη έπεσε σαν κεραυνός πριν από δύο χιλιετίες. Κι αυτή η ανακάλυψη συνδέεται με μία μοναδική λέξη.

Όταν μιλάμε σήμερα για επιστήμη... λέμε π.χ. "Βιολογία" – η επιστήμη της ζωής. Λέμε "Κοσμολογία" – η επιστήμη του κόσμου. Λέμε "Τοπολογία" – η επιστήμη των τόπων. Σε κάθε περίπτωση, όμως, λέμε "-λογία".

Σημαίνει τη σαφή ομιλία, που οι Έλληνες την έλεγαν "λόγο". Προσθέτουμε το "-λογία" για να υποδηλώσουμε μια επιστήμη. "Λόγος" σε απλά ελληνικά θα πει λεκτική έκφραση ή ομιλία... μα στη γλώσσα της επιστήμης σημαίνει τη σχέση α προς β. Ή, ακόμα καλύτερα, τη διπλή σχέση  $\alpha/\beta=\gamma/\delta$ . Αυτό το ονόμαζαν αναλογία. Και ο λόγος, αυτή η σχέση, επινοήθηκε σε αυτόν ακριβώς τον τόπο, και ιδού πως:

Ας πάμε στη νήσο Σάμο, πολύ κοντά στα σημερινά τουρκικά παράλια. Στη Σάμο γεννήθηκε ο Πυθαγόρας, που επινοεί την Αριθμητική και στα πλαίσιά της επινοεί τη σχέση  $2/4=\alpha/\beta$ . Επινοεί ακριβώς τη σχέση  $2/4=8/16$ . Επινοεί τη σχέση ανάμεσα σε ακέραιους αριθμούς και αριθμούς που κάποτε θα ονομαστούν κλάσματα ή λόγοι. Και όλη η θεωρία των αριθμών θα εκπορευτεί από αυτό.

Στην απέναντι ελληνική πλευρά που σήμερα κατέχει η Τουρκία, θα γεννηθεί ένας άλλος άντρας, ο Θαλής. Γεννημένος στην Μίλητο επινοεί το περίφημο θεώρημα του Θαλή περί όμοιων τριγώνων. Και πάλι ο "λόγος"... γιατί αυτή προς εκείνη την πλευρά ισούται με αυτήν προς εκείνη, οπότε έχουμε τον ίδιο "λόγο".

Κοντά στην Μίλητο βρίσκεται μια άλλη ελληνική πόλη, η Έφεσος. Εκεί γεννιέται ο Ηράκλειτος. Ο Ηράκλειτος είναι φυσικός, ο πρώτος πολύ σπουδαίος φυσικός στην ιστορία. Περιγράφει τα φυσικά φαινόμενα, την εξέλιξη των πραγμάτων, το πέρασμα του χρόνου, ό,τι είναι ορατό. Και πίσω από κάθε φαινόμενο αναζητά την αιτία. Αυτή την αιτία την ονομάζει λόγο. Αριθμητικό λόγο, γεωμετρικό λόγο, φυσικό λόγο. Αν κατεβούμε κι άλλο στα παράλια, φτάνουμε σε ένα κατεστραμμένο σήμερα λιμάνι, την Κνίδο, όπου ο Εύδοξος ο Κνίδιος επινοεί ξανά τον λόγο. Κι αυτός ο κάπως πιο περίπλοκος λόγος θα γεννήσει την σύγχρονη Αλγεβρική θεωρία και είναι ο αλγεβρικός λόγος.

Ας ανεβούμε τώρα την ακτή κι ας γυρίσουμε στα νησιά. Δίπλα στη Σάμο βρίσκεται ένα νησί που λέγεται Πάτμος, όπου πολλά χρόνια μετά την εποχή των Ελλήνων ο χριστιανός Ιωάννης γράφει στην αρχή του βιβλίου του και πάλι: "Εν αρχή ην ο λόγος". Και ο λόγος για αυτόν είναι και πάλι μια σχέση, η ίδια σχέση που είχαν βρει οι Έλληνες, αφού λέει: "Ο Θεός είναι για τον Υιό του ό,τι ο Υιός για τον άνθρωπο". Αναφέρει λοιπόν πάλι την σχέση και την ισότητα δύο σχέσεων. Κι έτσι, σε ένα τόπο τόσο δα σαν το μαντήλι της τσέπης που με βαρκούλα με πανί τον γυρίζεις σε δυο μέρες – ανάμεσα στις ακτές της σημερινής Τουρκίας και κάποια νησιά διάσπαρτα κατά μήκος αυτών των ακτών – βρίσκεται εκεί όπου πριν από δύο χιλιετίες γεννήθηκε αυτό που όξυνε το πνεύμα μας. Δηλαδή ο "λόγος", η σχέση στην ελληνική γλώσσα.

Για να κατανοήσουμε σωστά το ελληνικό πνεύμα ας φανταστούμε το εξής: Σε ένα χάρτη η Βαβυλώνα είναι το κέντρο του κόσμου, ο ποταμός που την βρέχει, ο Ευφράτης, είναι ο κύριος ποταμός του κόσμου και οι λαοί τριγύρω είναι μακρινοί και κάπως ξεχασμένοι, περιφρονημένοι. Αν συγκρίνετε αυτόν τον χάρτη με αυτόν τον ελληνικό χάρτη που μάλλον σχεδιάστηκε από τον Αναξιμανδρο Χάρτης Αναξιμανδρου

θα δείτε πως ο ελληνικός χάρτης είναι παγκόσμιος. Υπάρχουν εκεί όλοι ανεξαιρέτως οι κατοικημένοι τόποι. Η Ελλάδα έχει εξέχουσα θέση μα φαίνεται όλη η Μεσόγειος και ο τότε κόσμος παρουσιάζεται κυκλικός και περιβάλλεται ολόκληρος από τον ποταμό Ωκεανό. Από τη μια, ο "ιδιαίτερος" χάρτης ενός λαού που θεωρεί τη ζωή του κέντρο του κόσμου και από την άλλη ένας χάρτης ήδη παγκόσμιος, πανανθρώπινος.

ΠΗΓΗ: ΤΟ ΘΑΥΜΑ ΤΩΝ ΕΛΛΗΝΩΝ - Η ΓΕΝΝΗΣΙΣ